

Nr 32.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition (IX ht, p. 116) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kronor. Förslaget innebär en ökning med 500 000 kronor i jämförelse med motsvarande anvisning för innevarande budgetår.

I samband med denna anslagspunkt har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

I) I: 167 av herr *Tjällgren m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan kompletterande utredning som i motionerna avses rörande möjligheterna att erhålla statsbidrag för upprustning och underhåll av redan befintliga distributionsnät på landsbygden; samt

II) II: 311 av herr *Pettersson i Dahl m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta, att i motionen förordade ändringar skola vidtagas av bestämmelserna för lån från kraftledningslånefonden och av grunderna för beviljande av statsbidrag till elektrifieringen på landsbygden, samt hos Kungl. Maj:t anhålla om den ändring av instruktionen för elektrifieringsberedningen, som härav påkallas.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna torde utskottet få hänvisa till dessa.

Över motionerna har utskottet låtit inhämta yttranden av kommerskollegium, elektrifieringsberedningen och elkraftutredningen av år 1943.

Elektrifieringsberedningen har i skrivelse den 16 augusti 1951 hemställt, att anslaget skall höjas till 4 000 000 kronor.

Vidare har *elkraftutredningen* i skrivelse den 27 november 1950 hemställt att — i avbidan på de åtgärder, som kunna komma att föränledas av utredningens slutliga förslag — provisoriska åtgärder skola vidtagas för att underlätta en upprustning av distributionsnäten på landsbygden och samtidigt organisatoriskt samordna alltför små detaljdistributionsföretag till ekonomiskt bärkraftiga och även i övrigt lämpliga enheter. I sådant syfte har utredningen föreslagit i första hand, att statsbidrag samt lån ur kraftledningslånefonden skola utgå icke som för närvarande endast för nyelektri-

fieringar utan även för arbeten på befintliga nät. I fråga om statsbidrag har utredningen dessutom förordat att sådana bidrag skola kunna tagas i anspråk även för rationaliseringsverksamheten på hithörande område. Lån ur kraftledningslånefonden böra enligt utredningen hädanefter kunna utlämnas till varje för ändamålet lämpligt distributionsföretag och på förmånligare villkor än hittills. Det bör därvid åligga en enda myndighet — lämpligen samma organ som beslutar om beviljande av statsbidrag — att pröva låneansökningar. Enligt utredningens förslag skall det vidare uppdragas åt elektrifieringsberedningen att under övergångstiden handha den statliga medverkan i rationaliseringsverksamheten. Denna medverkan bör till en början begränsas till vad som kan åstadkommas på frivillig väg genom förhandlingar eller genom att särskilda villkor knyts till de statliga lånen och bidragen. Utredningen har emellertid framhållit, att det därjämte finnes vissa möjligheter att tvångsvis avveckla olämpliga företag genom att vägra ny koncession eller ock bevilja ny sådan endast för kortare tid eller under vissa villkor. Med hänsyn till de nya uppgifterna bör antalet ledamöter i elektrifieringsberedningen utökas från fyra till sex. För bidrag till upprustning av befintliga distributionsnät på landsbygden erfordras enligt utredningen ett belopp av 3 000 000 kronor för budgetåret 1951/52.

Departementschefen har anfört följande.

»För den statsunderstödda elektrifieringsverksamheten har under ett vart av budgetåren 1948/49—1951/52 anvisats ett anslag av 3 000 000 kronor. Härutöver ha emellertid genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t ställts till förfogande för ett vart av de tre förstnämnda budgetåren 1 000 000 kronor av förut spärrade medel samt för budgetåret 1951/52 återstoden av sagda medel eller omkring 1 100 000 kronor.

Under nästa budgetår torde verksamheten böra fortgå i ungefär samma omfattning som för närvarande. Eftersom spärrade medel icke längre stå till förfogande, synes en viss uppräknig av anslaget böra vidtagas. Då det emellertid finnes skäl att antaga, att, liksom fallet varit de senare åren, en viss reservation kommer att förefinnas vid ingången av nästa budgetår, synes en höjning av anslaget med 500 000 kronor till 3 500 000 kronor vara tillräcklig.

Vad härefter angår elkraftutredningens framställning om provisoriska åtgärder för att, bland annat, underlätta en upprustning av distributionsnäten på landsbygden, har denna fråga aktualiserats genom att till Kungl. Maj:t inkommit besvär över ett av elektrifieringsberedningen meddelat beslut, varigenom ansökan om statsbidrag för sådant ändamål lämnats utan bifall.

Såsom elkraftutredningen framhållit fordras det för att trygga landsbygdens försörjning med elektrisk kraft att åtskilliga distributionsnät upprustas. Då statsbidrag enligt nuvarande grunder icke kan utgå till dylika arbeten har upprustningen emellertid icke kunnat genomföras i tillräcklig omfattning, och det torde otvivelaktigt även förhålla sig så att nätens underhåll icke sällan är eftersatt. Med hänsyn till den mycket stora ekonomiska räckvidden av förslaget torde det emellertid icke vara möjligt att taga ställning

till detsamma, förrän mera konkreta förslag utarbetats rörande de fall, där statsbidrag bör kunna komma i fråga, och grunderna för sådana bidrag ävensom rörande de kostnader, som ett införande av en dylik bidragsverksamhet kan komma att medföra för statsverket. På grund härav är jag icke för närvarande beredd att förorda ett förverkligande av utredningens förslag.

Då genomförandet av en fortsatt elektrifiering stundom kan vara beroende av att ett redan befintligt nät upprustas, torde dock — därest riksdagen icke har något att erinra däremot — Kungl. Maj:t böra äga att i särskilda fall bevilja bidrag från anslaget även för sådant ändamål. Någon höjning av anslaget på grund härav torde icke böra komma i fråga.»

I yttrande över motionerna I: 167 och II: 311, vilket dagtecknats den 3 mars 1952, har *elektrifieringsberedningen* anfört i huvudsak följande.

Beredningen, som icke tidigare haft att yttra sig över elkraftutredningens skrivelse den 27 november 1950, kan i allt väsentligt instämma i vad däri säges beträffande behovet av hjälpåtgärder för förstärkning och istandsättning av befintliga distributionsnät på landsbygden, lämpligheten att sådan verksamhet igångsättes snarast, även om därvid vissa provisorier erfordras under den första tiden, och metoderna för åstadkommande av det behövliga ekonomiska stödet. Sedan elkraftutredningen avgav sin framställning ha därjämte svårigheterna och behoven av stödåtgärder ökat på grund av det väsentligt stegrade kostnadsläget i fråga om utbyggnad och renovering av distributionsanläggningar. Beredningen begränsar sig här till uttalanden rörande den praktiska genomförbarheten och utformningen av föreslagna åtgärder.

Det är otvetydigt, att erforderliga nätombyggnader till betydande del skola finansieras medelst av distributionsföretagen upptagna lån, samtidigt som väsentliga svårigheter föreligga att ordna sådana lån med normala bankmässiga förutsättningar. En statlig utlåningsverksamhet anpassad efter distributionsföretagens förhållanden skulle därför lösa en omfattande del av svårigheterna. Utlåningen borde baseras på konkreta ombyggnadsförslag och vara förbunden med villkoret att långivaren — staten — skall få bestämma de av låntagaren tillämpade krafttaxorna. Om därvid lånens storlek samt amorteringsplan och dylikt baseras på realistiska förutsättningar och om staten har rätt att vid eventuell misskötsel övertaga låntagarens anläggningar och rörelse, så bör risken för kapitalförluster icke vara större än om fullt bankmässiga säkerheter föreligga. Av elkraftutredningen och i en av motionerna förordas, att för ändamålet användes den redan befintliga kraftledningslånefonden, och därmed skulle väl åtminstone en provisorisk lösning i här ifrågasatt hänseende snabbast kunna ernås, nämligen under förutsättning att erforderliga ändringar av stadgandena för nämnda fond kunna göras omedelbart. Men eljest och för en mer permanent stöd-låneverksamhet i fortsättningen kan det ifrågasättas om icke en speciell ny lånefond vore lämpligare med hänsyn till de från tidigare praxis rätt avvikande förutsättningarna för verksamheten.

Även om lånemöjligheter av angivet slag tillskapas i erforderlig omfattning, torde det i åtskilliga fall vara motiverat att lämna direkta räntefria statsbidrag och då med samma syfte som ligger till grund för nuvarande nyelektrifieringsbidrag ur anslaget till befrämjande av landsbygdens elektrifiering, nämligen att i viss utsträckning eliminera de för vissa konsumenten

ters kraftförsörjning föreliggande speciellt ogynnsamma förutsättningarna. Att fastställa någorlunda objektiva regler för sådana bidrag är besvärligare än i fråga om bidragen till nyelektrifieringar, bland annat därför att före ombyggnaden föreliggande förhållanden, såsom det befintliga nätets kvarvarande värde, företagets återstående låneskuld och dylikt inverka. Men någon olöslig uppgift är det icke. Mot en bidragsverksamhet av angivet slag brukar anföras, att förefintligheten av en sådan skulle föranleda distributionsföretagen att mera än som redan sker försumma underhållet av ledningsnäten och låta dessa förfalla. Farhågorna härför ha betydande realitet, men det bör vara möjligt att giva bidragsverksamheten sådana former, att de till stor del om än icke helt undanröjas. Därjämte framstår det som oriktigt, att dylika synpunkter skola medföra, att kraftkonsumenterna inom vissa distributionsområden undandragas möjligheten att få en tillfredsställande kraftförsörjning. Konsumenterna ha i regel icke haft frihet att välja kraftdistributör och böra icke anses ansvariga för respektive distributionsföretags åtgöranden annat än i den mån de haft möjlighet utöva inflytande därpå.

För närvarande föreligger otvivelaktigt icke full klarhet rörande innebörden av den föreslagna nya understödsverksamheten, utan för vinnande av sådan erfordras ytterligare utredning. Å andra sidan skulle det säkerligen vara till betydande fördel, att verksamheten komme i gång snarast möjligt och något väsentligt hinder härför finnes enligt beredningens mening icke. En provisorisk och försöksvis bedriven understödsverksamhet under ett par år behöver icke vara bindande för framtiden. Den takt, i vilken anspråk på lån och bidrag till nätombyggnader komma att uppträda, blir väsentligen beroende på tillgängliga resurser i fråga om utredande organ, och med hänsyn till begränsningarna härutinnan får en bidragsverksamhet av här ifrågavarande slag sannolikt förhållandevis liten omfattning under de första åren.

Kommerskollegium har i den 4 mars 1952 dagtecknat yttrande över motionerna I: 167 och II: 311 anfört bland annat följande.

Kollegium kan vitsorda, att behovet av upprustning och förstärkning av landsbygdsnäten är trängande och att åtgärder för avhjälpande av missförhållandena icke utan allvarliga olägenheter kunna ställas på framtiden. Med nuvarande prisläge bli kostnaderna emellertid avsevärda. Det torde icke vara möjligt att f. n. ens uppskattningsvis ange någon siffra, men sannolikt kommer investeringsbehovet att röra sig om hundratals miljoner kronor. Endast en begränsad del av detta kapitalbehov torde kunna täckas genom kontanta engångsinsatser från konsumenterna eller företagen eller genom lån i öppna marknaden. God tillgång på elektrisk kraft på landsbygden är emellertid ett intresse icke blott för landsbygdens folk utan även för hela folkhushållet. Statliga stödåtgärder i en eller annan form synas därför motiverade och ofrånkomliga.

Enligt Kollegii uppfattning torde det för en hel del företag vara möjligt att genom ökade avgifter för den elektriska kraften skaffa medel för amortering och förräntning av hela eller en väsentlig del av det kapital, som erfordras. Avsevärda svårigheter torde dock möta även för dessa företag att erbjuda »bankmässiga» säkerheter för lån. En väsentlig »hjälp till självhjälp» skulle statsmakterna därför kunna lämna distributionsföretagen, om staten kunde erbjuda stödlån till låg ränta och på i övrigt gynnsamma villkor. Såsom elektrifieringsberedningen anfört, skulle en utlåning utan krav på »bankmässiga» säkerheter icke behöva medföra avsevärt större risk för

kapitalförluster än om sådana säkerheter föreligga, under förutsättning att utlåningen baseras på konkreta ombyggnadsförslag och förbindas med villkor bl. a., att staten-långgivaren skall äga rätt att bestämma taxorna. Även andra villkor, syftande till en rationalisering av distributionsförhållandena, böra kunna ifrågakomma.

Det synes kunna ifrågasättas att under viss tid, t. ex. tre à fem år, låta de ovan skisserade stödlånen — generellt eller i speciella fall — löpa räntefritt och därigenom i viss mån subventionera upprustnings- och förstärkningsarbetena. Direkta subventioner i övrigt synas däremot böra ifrågakomma endast i den mån det visar sig omöjligt att åstadkomma önskvärd rationalisering med anlåtande av stödlån och insatser från företagen och konsumenterna. Förutom att en allmän subventionering skulle innebära betydande uppoffring av statsmedel, synes den betänklig såsom normal form av stödåtgärd även av andra skäl. Bland annat torde de företag, som äro i största behov av upprustning, icke alltid ha de minsta ekonomiska förutsättningarna att själva avhjälpa bristerna. Nödläget kan vara mer eller mindre självförvällat. Det kan bero på för låg taxesättning under de gångna åren eller på att inkomsterna — även om taxesättningen varit normal — använts för andra ändamål än underhåll och förstärkning. Fara torde föreligga, att en allmän subventionering kommer att medföra, att vissa företag avsiktligt försumma underhålls- och förstärkningsåtgärder för att tidigare eller till större belopp kunna göra anspråk på statsmedel för upprustning av näten.

Att tillståndet hos de små distributionsföretagen relativt sett torde vara sämre än hos de större beror icke blott på det mindre ekonomiska underlaget för småföretagens verksamhet utan kanske främst på deras mindre möjligheter att skaffa sig sakkunnig teknisk-ekonomisk ledning och hjälp. En rationalisering till större enheter synes därför vara en lämplig åtgärd för att få till stånd bättre förhållanden på landsbygden. En sådan rationalisering pågår visserligen redan på frivillighetens väg genom att mindre företag, som icke kunnat bemästra svårigheterna, överlåta sina rörelser på större företag. En snabbare utveckling i denna riktning skulle sannolikt kunna ernås, om statsbidrag kunde erhållas för erforderliga sammanbindningsledningar och omläggningar vid sammanslagning av mindre enheter till större. I sådana fall borde en subventionering, principiellt i samma former som för nyanläggningar, kunna anses försvarlig. Även i andra fall, där stödlåneformen icke visar sig tillräcklig, torde statsbidrag kunna vara motiverade och skäliga. Kollegium är dock icke berett att f. n. lämna förslag till mera generella regler för en sådan bidragsverksamhet.

Vid bedömning av såväl låne- som bidragsfrågor i samband med den ovan skisserade verksamheten måste beslut i ärendena föregås av grundliga undersökningar på platsen rörande rådande förhållanden och möjligheterna att med minsta insats av kapital erhålla bästa möjliga resultat. Detta är ett »fältarbete» som kräver stor teknisk-ekonomisk erfarenhet från landsbygdistribution. Tyvärr lär personal med sådan erfarenhet f. n. finnas att tillgå endast i mycket begränsad utsträckning åtminstone i vissa delar av landet. Takten i rationaliseringsarbetet måste redan på denna grund åtminstone till en början bli relativt långsam, och kapitalbehoven för de närmaste åren därför icke exceptionellt höga. Av betydelse är framför allt, att tillräckliga medel skyndsammast möjligt ställas till förfogande för nödvändiga utredningar. Därest riksdagen biträder Kungl. Maj:ts förslag, att bidrag från reservationsanslaget till befrämjande av landsbygdens elektrifiering i vissa fall skall kunna utgå även för saneringsändamål, torde även kostnaderna för härför erforderliga utredningar kunna utgå från samma anslag.

Såsom framhålles i motion II: 311 utnyttjas statens kraftledningslånefond

numera i rätt begränsad omfattning. En orsak härtill torde vara, att lånebehoven för de ändamål, som fonden är avsedd att tillgodose, minskats till följd av statsbidragsverksamheten. Ett annat skäl torde vara, att låneräntan (4 %) anses för hög. Lån torde nämligen under en lång följd av år ha kunnat erhållas hos banker och andra kreditinrättningar mot en ränta av 3—3 $\frac{1}{2}$ %, vanligen mot säkerhet i form av kommunborgen. Lånevillkoren i övrigt från fonden torde i allmänhet icke anses så gynnsamma, att de kompensera den högre räntefoten. Kraven på säkerhet vid lån från fonden torde t. ex. i normala fall icke hållas lägre än vid lån i banker o. d. Enligt Kollegii uppfattning bör i nuvarande läge en sänkning av låneräntan till förslagsvis 3 $\frac{1}{2}$ % och viss översyn av kraven på säkerhet kunna tagas under övervägande. Inteckning i ledningsnätet, sedan detta registrerats, borde kunna godtagas även för andra företag än sådana, som ha statsbidrag eller äro anslutna till statens kraftledningsnät.

Nyss nämnda ändringar i villkoren för kraftledningslånen äro givetvis otillräckliga, om fonden skall användas även för den ovan skisserade stödlåneverksamheten. Det kan dock ifrågasättas, om så bör ske. Stödlåneverksamheten bygger på väsentligt andra förutsättningar än fonden. För sådana företag, som kunna prestera »normala» säkerheter för lån, torde ej föreligga sådana exceptionella förhållanden, som skulle motivera extra låg ränta — eventuellt tidsbegränsad räntefrihet — samt de »normala» säkerhetskravens ersättande med villkor om taxesättning etc. Dessa villkor komma måhända att av de ekonomiskt bärkraftigare företagen bedömas som alltför rigorösa. Även om det givetvis är möjligt att ändra bestämmelserna för fonden så, att även stödlånen kunna inbegripas under fonden, torde av nyssnämnda skäl en viss åtskillnad i fråga om lånevillkor behöva göras mellan »normala» elektrifieringsobjekt och stödlånetagare. Under dessa förhållanden synes det Kollegium mest ändamålsenligt, att en särskild stödlånefond inrättas, förslagsvis benämnd »Stödlånefonden för rationalisering av eldistributionen på landsbygden». Med den till en början nödtvungna begränsningen i utlåningstakten torde kapitalbehovet under det första året kunna begränsas till 5 å 10 miljoner kronor.

Med hänsyn till det intima sambandet mellan stödlåne- och bidragsverksamheterna på ifrågavarande område synas därmed sammanhängande frågor böra handläggas av ett och samma organ, förslagsvis Elektrifieringsberedningen.

Med vitsordande av att åtgärder i de båda motionernas syfte synas påkallade får Kollegium i anslutning till ovanstående sammanfattningsvis framhålla, att de statliga stödåtgärderna för upprustning och förstärkning av landsbygdsnäten böra avse

a) dels stödlån till låg ränta och på i övrigt gynnsamma villkor, ev. med räntefrihet under de första tre å fem åren, från en särskild för ändamålet inrättad stödlånefond,

b) dels, såsom komplement till stödlånen, statsbidrag från reservationsanslaget till befrämjande av landsbygdens elektrifiering, t. ex. för underlåtande av sammanslagningar av mindre företag till ekonomiskt mera bärkraftiga enheter, och i övrigt där speciella skäl motivera bidrag.

I ett den 5 mars 1952 dagtecknat yttrande över motionen II: 311 har *elkraftutredningen* anfört huvudsakligen följande.

Behovet av statligt stöd för upprustning av distributionsnäten på landsbygden är uppenbart särskilt i fråga om många äldre småföretag, vilka innan statsbidragsverksamheten inleddes år 1940 själva helt bekostat sina distributionsnät och icke haft ekonomiska resurser att underhålla och för-

bättra dessa för tillgodoseende av de ökade energibehoven. I vissa fall kan den befintliga elektrifieringen vara så undermålig, att den knappast medger annan elanvändning än för belysning. Sålunda hindras en önskvärd rationalisering av de anslutna jordbruken och hushållen, och förutsättningar saknas för tillkomsten av industriell verksamhet i orten. Frågan om nätens standard kan sägas vara av mycket stor betydelse för landsbygdens utveckling över huvud taget.

Statsbidrag utgår enligt nuvarande grunder i princip endast till nyelektrifieringar. Enligt elkraftutredningens undersökning om landsbygdselektrifieringens utbredning år 1950 (SOU 1951: 14) voro ca 46 500 eller 7 % av samtliga bostadslägenheter på egentlig landsbygd helt oelektrifierade. Av inspektörerna vid statens elektriska inspektion bedömdes enligt till elkraftutredningen åren 1947 och 1951 lämnade uppgifter distributionsnäten hos flertalet landsbygdsföretag icke vara i det skick att de kunde nöjaktigt tillgodose de ökade behov, som förutsåges under de närmaste åren. Erfarenheten har visat att i flera fall en upprustning av näten ej kan komma till stånd på grund av finansieringssvårigheter. Utan att underskatta värdet av fortsatt statligt stöd till nyelektrifieringar vill elkraftutredningen särskilt framhålla, att de undermåliga nätens upprustning till normal standard nationalekonomiskt sett torde vara en viktigare angelägenhet än den relativt dyrbara restelektrifieringens genomförande. Utredningen anser därför att begränsningen av anslagens användning till att i princip endast avse nyelektrifiering i nuvarande läge är otillfredsställande, även om anslagsbeloppet av statsfinansiella skäl icke kan ökas.

Behovet av snara åtgärder motiverar alltjämt ett provisorium enligt elkraftutredningens ovannämnda förslag utan avvaktan på den sannolikt avsevärda tid, som kan krävas för framläggandet av elkraftutredningens slutliga förslag och remissbehandlingen därav samt genomförandet av de åtgärder, vartill förslaget kan leda.

För att elkraftutredningens förslag om provisoriska åtgärder skall kunna slutligen prövas erfordras enligt vad i det föregående anförts närmare utredning om statsbidragsgrunder m. m. Elkraftutredningen har i skrivelse den 2 mars 1951 till riksdagens jordbruksutskott förordat att elektrifieringsberedningen finge i uppdrag att verkställa en översyn av bidragsgrunderna med hänsyn till under senare tid inträdda ändringar beträffande den återstående elektrifieringens art och omfattning och den allmänna kostnadsnivån för elektrifiering. Jordbruksutskottet uttalade i utlåtande den 8 maj 1951 (nr 23) såsom sin mening att ifrågavarande översyn, som lämpligen torde kunna utföras av elektrifieringsberedningen, borde komma till stånd genom Kungl. Maj:ts försorg, och förutsatte att, sedan översynen verkställts, Kungl. Maj:t skulle vidtaga de åtgärder, vartill skäl kunde föreligga. Elektrifieringsberedningen föreslog visserligen i skrivelse den 22 maj 1951 vissa ändrade grunder vid bidragstilldelningen, men dessa voro närmast av formell natur. Elkraftutredningen anser att behov av en mera genomgripande översyn av bidragsgrunderna alltjämt föreligger och att därvid förslag om bidragsverksamhetens utsträckande till att avse jämväl landsbygdsnätens upprustning bör framläggas.

Frågan om ändrade bidragsgrunder har preliminärt diskuterats inom elkraftutredningen, som därvid såsom ovan nämnts ansett, att statsbidrag i princip borde utgå även till upprustning av befintliga, undermåliga nät om och i den mån en distribution av elkraft till rimligt pris ej kunde förväntas bli självbärande inom sådan tid att upprustningen kunde i full utsträckning finansieras på annat sätt. Med hänsyn till önskemålet att slutförändret av elkraftutredningens uppdrag icke fördröjes genom utarbetande

av detaljföreskrifter och med hänsyn till den erfarenhet på området, som elektrifieringsberedningen besitter, vill utredningen förordna att det uppdrages åt beredningen att i samråd med elkraftutredningen utarbeta förslag i förenämnda fråga i den mån förenämnda princip icke kan anses tillfyllest som underlag för utbildning av tillämpningsregler enligt praxis under en första försöksverksamhet.

I princip torde som ovan nämnts statsbidrag ej böra utgå till upprustningskostnaderna i den mån dessa kunna finansieras genom lån. Frågan om en uppmjukning av gällande bestämmelser för lån ur kraftledningslånefonden hör sålunda nära samman med statsbidragsfrågan. Elkraftutredningen vill därför föreslå, att den närmare utredning som kan erfordras härutinnan likaledes utföres av elektrifieringsberedningen i samråd med elkraftutredningen.

Om ytterligare utredning om tillämpningsföreskrifter m. m. anses erforderlig men hinder skulle möta för det här ifrågasatta tillvägagångssättet är elkraftutredningen givetvis beredd att förhandsvis behandla dessa frågor i syfte att påskynda genomförandet av de föreslagna provisoriska åtgärderna, trots att detta skulle fördröja framläggandet av elkraftutredningens slutbetänkande.

När genomförandet av elkraftutredningens ovannämnda förslag om provisoriska åtgärder till främjande av landsbygdselektrifieringen förutsätter ändringar i enlighet med motionen i gällande regler för statliga lån och bidrag samt i instruktionen för elektrifieringsberedningen vill elkraftutredningen för sin del förordna att sådana ändringar snarast vidtagas. Därest emellertid såsom chefen för jordbruksdepartementet framhållit en närmare utredning av vissa spörsmål, som ha samband med en utvidgad bidragsverksamhet, kan vara påkallad innan beslut fattas, synes motionens syfte böra tillgodoses genom att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att förslagsvis elektrifieringsberedningen får i uppdrag att i samråd med elkraftutredningen närmare utreda nämnda spörsmål ävensom de därmed nära samhörande frågorna om ändrade regler för lån från kraftledningslånefonden och om organ för handläggning av bidrags- och låneärenden.

I ett särskilt den 5 mars 1952 dagtecknat yttrande över motionen I: 167 har elkraftutredningen föreslagit, att motionen skall vinna beaktande genom att den utredning kommer till stånd, som förordats i nyssnämnda yttrande över motionen II: 311. Med anledning av att i motionen I: 167 ifrågasatts, att statsbidrag bör utgå ej blott för utrustning utan även för underhåll av befintliga distributionsnät har elkraftutredningen vidare anfört, att i princip andra utvägar än statsbidrag torde böra prövas för att trygga en rationell elkraftförsörjning i de fall, där icke ens underhållskostnaderna täckas av företagets löpande inkomster.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag rörande medelsanvisning för nästa budgetår föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker alltså, att förevarande anslag skall uppföras med ett belopp av 3 500 000 kronor.

Vad härefter angår de i ärendet väckta motionerna I: 167 och II: 311 åsyfta dessa i huvudsak ett tillgodoseende av de önskemål rörande upprustning av distributionsnäten på landsbygden, som framförts av elkraftutredningen i dess framställning av den 27 november 1950. De båda mo-

tionerna skilja sig åt därutinnan, att i motionen II: 311 begäras omedelbara åtgärder i enlighet med nämnda framställning, i motionen I: 167 åter en utredning beträffande förhållandena på ifrågavarande område.

Utskottet delar motionärernas uppfattning, att synnerligen stort behov föreligger av upprustning av de befintliga landsbygdsnäten. Ett betydande antal distributionsföretag sakna sålunda numera möjligheter att i önskvärd omfattning tillgodose behovet av elektrisk kraft. Härtill kommer, att även underhållet av anläggningarna på många håll blivit eftersatt, vilket medfört ökade risker för driftsavbrott. Såsom kommerskollegium framhål- lit i sitt yttrande torde åtgärder för avhjälpande av dessa missförhållanden icke utan allvarliga olägenheter kunna ställas på framtiden. Enligt nuvarande grunder kan emellertid statsbidrag i princip endast utgå för nyelektrifieringar. Med hänsyn till de högst avsevärda kostnaderna för erforderliga upprustnings- och underhållsarbeten finner utskottet därför angeläget, att — i avbidan på resultatet av elkraftutredningens definitiva förslag — från statsmakternas sida åtgärder skola vidtagas för att stödja sådana arbeten.

Med beaktande av vad departementschefen anfört anser utskottet emellertid övervägande skäl tala för att slutlig ställning till denna fråga skall tagas först sedan närmare förslag utarbetats rörande de fall, där statligt stöd bör kunna förekomma, grunderna för sådant stöd samt statsverkets kostnader för ändamålet. På grund härav får utskottet ansluta sig till det i motionen I: 167 framförda önskemålet, att en utredning av nämnda spörsmål skall komma till stånd genom Kungl. Maj:ts försorg.

I avvaktan på det förslag, vartill utredningen kan giva anledning, torde Kungl. Maj:t böra äga att i särskilda fall bevilja bidrag från förevarande anslag för upprustning av befintligt distributionsnät.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

1) till *Befrämjande av landsbygdens elektrifiering* å riks- staten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln an- visa ett reservationsanslag av 3 500 000 kronor;

2) med bifall till motionen I: 167 samt i anledning av mo- tionen II: 311 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville dels låta företaga en utredning rörande möjlig- heterna till statligt stöd åt upprustning av elektriska distri- butionsnät på landsbygden jämte därmed sammanhängande frågor, dels ock förelägga riksdagen det förslag, vartill ut- redningen kan föranleda.

Stockholm den 6 maj 1952.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg, Svedberg, Jon Jonsson, Hjalmar Nilsson, Bertil Andersson, Sundberg*, Bror Nilsson, Ebbe Ohlsson* och Osvald; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Tungelsta*, Johnsson i Kastanjegården, Gustafson i Dädesjö, Pettersson i Dahl, Hæggblom, Jonsson i Järvsand* och Ahlsten, fru Eriksson i Hallstahammar, herrar Nilsson i Varuträsk och Utbult.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Pettersson* i Dahl.